

REMONSTRANTSE GEMEENTE ROTTERDAM

7 JULI 2019

liturgie 2

Voorganger: Dr. Tjaard Barnard

Organist: Hubert Kros

ORGELSPEL

AANVANGSLIED 216: MORNING HAS BROKEN

AANROEPING

Eeuwige God,

Luisteren willen we naar uw woorden van vrede.

Breng ons tot leven, dan juichen we voor u.

Toon ons toch uw liefde.

Daarom roepen wij:

Wees ons nabij.

g. Want onze hulp is...

INKEER (PSALM 130: 2-5)

Eeuwige God,

Luister aandachtig naar ons.

Heer, als u acht slaat op onze fouten,
kan niemand zich meer staande houden.

Maar u weet te vergeven,
daarom hebben we ontzag voor u.

We stellen onze hoop op u,
we vertrouwen op uw bevrijdend woord.

Daarom stel ons in uw ruimte.

g. Eeuwige God wees ons genadig.

KYRIE (PSALM 112: 3 EN 4)

Eeuwige, God,

Voor wie u trouw zijn, bent u een licht in het duister.

U bent vol mededogen, goedgunstig en rechtvaardig.

U wilt met uw wereld zijn, die u nodig heeft:

daarom bidden wij

g. Kyrie

GLORIA (PSALM 111:1 EN 2)

Eeuwige, God,

Wij willen u danken,

uit het diepst van ons hart.

Danken willen wij u,

als wij als uw getrouwen samenkomen.

U hebt grote dingen gedaan,

wie er vreugde aan beleven

hebben dat steeds in gedachte.

Daarom loven wij uw naam.

g. Gloria

INLEIDING

Wie onze gemeente op Facebook of op de website volgt, weet ik waar ik het vandaag over wil hebben. Laat ik het maar direct op tafel leggen. Ik heb mij vorige week een beetje geërgerd. Ik kwam op Facebook een bericht tegen van de Protestantse Kerk in Nederland. Een werkgroep daar houdt zich bezig met de zorgen van de inwoners van de provincie Groningen die wonen in het gebied dat getroffen wordt door de aardbevingen die komen door de gaswinning. Deze werkgroep heeft vorige week een oproep geplaatst om te bidden. Ik zal u een van de gebeden nu voorlezen.

Bidden wij voor Groningen,

een provincie die zucht onder de winning van aardgas.

Wij danken U voor het mooie land

en voor de kleurrijke mensen die er wonen.

*Wij bidden U voor hen die vastzitten in procedures,
voor mensen die hun huis niet kunnen verkopen,
dat hen recht wordt gedaan.*

*Wij bidden U voor hen die zuchten onder
alle stress die de versterkingen met zich meebrengen,
dat zij als mens behandeld worden
en niet als onderdeel van een technische operatie,
dat zij elkaar kunnen versterken,
dat zij uitzicht houden op goed wonen in Groningen.
Zo bidden wij U.*

Deze gebeden riepen bij mij wat vragen op. Wat doen we, als we bidden? Wat betekent het, als we aan de Heer deze dingen vragen. Is dit het diepste teken van meeleven met de slachtoffers daar of heeft het ook niet iets van een probleem over de schutting gooien naar God. Daar wil ik graag met u vanmorgen over nadenken.

LIED 162: IN HET BEGIN LAG DE AARDE VERLOREN

INLEIDENDE BIJBELLEZING: JAKOBUS 5: 13-18

Bid voor elkaar

¹³Als je het moeilijk hebt, bid dan tot God en vraag hem om hulp. En als je vrolijk bent, zing dan een lied om God te eren.

¹⁴Als je ziek bent, roep dan de leiders van de kerk bij je. Zij moeten voor je bidden, en wat olie over je heen gieten. Daarbij moeten ze de naam van onze Heer Jezus Christus uitspreken. ¹⁵Dankzij hun geloof en hun gebed zul je gered worden. De Heer zal je beter maken. En als je verkeerde dingen gedaan hebt, zal God je vergeven.

¹⁶Vertel elkaar wat je verkeerd gedaan hebt. En bid voor elkaar. Dan zullen jullie gered worden. Want als goede en eerlijke mensen tot God bidden en hem om iets vragen, zullen ze het zeker krijgen.

¹⁷Denk eens aan de profeet Elia. Hij was maar een gewoon mens, net als wij. Ooit vroeg hij aan God om het niet meer te laten regenen. En door zijn gebed regende het drieënhalft jaar niet. Er groeide niets meer op het

land. ¹⁸Daarna vroeg Elia aan God om het wel te laten regenen. Toen kwam er weer regen uit de hemel, en alles op het land begon weer te groeien.

LIED 275: HEER, ONZE HEER, HOE ZIJT GIJ AANWEZIG

BIJBELLEZING : MATTHEUS 7: 7-23

Als je iets vraagt, zul je het krijgen

⁷Als je iets vraagt, zul je het krijgen. Als je iets zoekt, zul je het vinden. Als je op de deur klopt, wordt er voor je opengedaan. ⁸Want iedereen die om iets vraagt, zal het krijgen. En iedereen die iets zoekt, zal het vinden. En voor iedereen die klopt, wordt de deur opengedaan.

⁹Niemand geeft zijn kind een steen als het om brood vraagt. ¹⁰Of een slang als het om een vis vraagt. ¹¹Jullie zorgen goed voor je kinderen, ook al zijn jullie slechte mensen. Dan zal jullie hemelse Vader zeker goed voor jullie zorgen. Hij geeft goede dingen aan de mensen die dat aan hem vragen.

¹²Behandel andere mensen net zoals je zelf behandeld wilt worden. Daar gaat het om in de wet en in de andere heilige boeken.

Ga door de smalle poort naar binnen

¹³⁻¹⁴Ga naar binnen door de smalle poort. Want door die smalle poort kom je bij het eeuwige leven. Het is een moeilijke weg, en het lukt maar weinig mensen om die weg te vinden. De meeste mensen kiezen de makkelijke weg, de weg met de brede poort. Dat is de weg naar de dood.

Je herkent mensen aan hun daden

¹⁵Pas op voor valse profeten. Ze lijken goed, maar ze zijn slecht. Ze lijken zo onschuldig als schapen, maar ze zijn zo gevaarlijk als wolven.

¹⁶⁻¹⁷Je kunt valse profeten herkennen aan hun slechte daden.

Het is net als met bomen. Je kunt geen druiven of vijgen plukken van een doornstruik. Een goede boom geeft goede vruchten, een slechte boom geeft slechte vruchten. ¹⁸Een goede boom kan geen slechte vruchten geven, en een slechte boom kan geen goede vruchten geven.

¹⁹Alle bomen zonder goede vruchten worden omgehakt en in het vuur gegooid.

²⁰Je kunt dus aan iemands daden zien of hij goed is of slecht.

Doe wat God wil

²¹Mensen die mij Heer noemen, komen niet vanzelf in Gods nieuwe wereld. Daar komen alleen de mensen die doen wat mijn hemelse Vader wil.

²²Ik zal terugkomen om recht te spreken. Dan zullen veel mensen tegen mij zeggen: ‘Heer, bij alles wat we deden, hebben we uw naam genoemd. Toen we vertelden over Gods plannen, toen we kwade geesten wegjaagden, en toen we wonderen deden.’

²³Maar dan zal ik tegen die mensen zeggen: ‘Ik ken jullie niet. Jullie hebben steeds weer dingen gedaan die God niet wil. Ik wil jullie niet meer zien!’

LIED 904: 1, 4 EN 5 BEVEEL GERUST UW WEGEN

PREEK

Laten we het maar toegeven, beste mensen, vrijzinnigen vinden bidden best ingewikkeld. We hebben er geen gemakkelijke praktijk bij. Zoals mijn gereformeerde oudtante zonder enige schroom bij het begin van de maaltijd het woord nam en onze lieve Heer vriendelijk dankte voor hetgeen weer voor ons stond en *en passant* de rest van de dag nog even met Hem doornam. Echt gemakkelijk voelen we ons niet bij een dergelijke praktijk, hoe mooi ook. Als je in een ietwat formelere setting met een paar Remonstranten een broodje eet, ontstaat er vaak die wat ongemakkelijke situatie. Gaan we wel of niet stil zijn voor het eten. Een zeer remonstrantse dame gaf eens de volgende beschouwing ten beste toen we met deze vraag zaten: laten we de Heer niet lastig vallen tegen etenstijd!

En toch: bidden is een centraal element van de christelijke godsdienst. De Bijbelteksten van vanmorgen laten zien dat de vroegste kerk hier niet mee zat. Voor alles en nog wat kon worden gebeden. En waarom zou je het niet doen.

Toen ik vorige week echter de gebeden voor Groningen tegenkwam op Facebook begon het me toch te jeuken. Wat doe je eigenlijk als je aan het bidden bent? Wat verwachten we eigenlijk voor antwoord uit de hemel. En hoe verhouden zich onze eigen verantwoordelijkheid en het gevraagde optreden van het Opperwezen zich tot elkaar. Kun je zomaar alles wat jezelf niet kunt doen – of erger nog – te beroerd voor bent, over de schutting naar God gooien. U begrijpt: daar wil ik vanmorgen eens met u over nadenken. En ik doe dat in drie delen.

1. Wat is bidden eigenlijk? Wat verwachten we als we bidden?
2. Moeten we niet eerst zelf aan het werk?
3. Bidden én handen uit de mouwen steken

1. Wat is bidden eigenlijk?

Voor veel christenen is bidden iets doodeenvoudigs. Zonder enige schroom kun je alles bij onze lieve Heer neerleggen. Sterker nog: Hij vraagt erom. God is de liefdevolle vader die ons alles wil geven, als we er maar om gevraagd hebben. Je krijgt het niet zo maar, in Jezus naam moet je er om smeken. Maar dan krijg je ook alles wat je hartje begeert. Tenminste: als je het goede vraagt én als God denkt dat het goed voor je is.

Iets belangrijks waar je voor kunt bidden is genezing. Voor jezelf of voor je naasten. En een van de belangrijkste taken van gelovigen onderling is juist dit gebed. De kracht van het gebed wordt nogal eens onderschat, kun je als kritiek op ons horen in evangelische kringen.

Voor velen van ons is dit niet vanzelfsprekend. Wie van ons ziek is, zal een zo goed mogelijke medische behandeling zoeken, maar zal niet verwachten dat de Heer ons zo concreet bijstaat, dat hij ons geneest. Wat te denken van een patiënt die in het ziekenhuis is opgenomen en morgen

geopereerd zal worden. Dominee, wilt u voor me bidden. Wilt u bidden, dat morgen zal blijken dat de tumor niet-kwaadaardig is.

De collega die me dit vertelde, vond het maar een lastige opgave. Want geloofde hij eigenlijk wel in een God die zo zou handelen? Zou God een kwaadaardige tumor na een dergelijk gebed goedaardig willen en kunnen maken? En wat zegt het eigenlijk over God, als Hij dit voor de ene mens wel zou doen en voor de andere niet? Zou het ene gebed beter zijn dan het andere? Zou God het de ene mens wel gunnen om te genezen en dan de andere om op korte termijn te sterven? De joodse wijsgeer Spinoza achtte God zo groot, dat Hij de natuurwetten niet zou behoeven te verzetten.

U begrijpt: de vragen zijn niet van de lucht bij een dergelijk gebed. De collega ging natuurlijk wel voor in gebed. Hij bad om kracht voor de patiënt, om vertrouwen op God, wat de uitkomst ook zou mogen zijn. Om het vertrouwen dat zij, wat er ook zou gebeuren, zich in Gods hand geboren mocht weten.

Waar het klassiek godsbeeld ervan uitging dat er iets bij God zou kunnen veranderen, als je aan het bidden gaat, moet je misschien de vraag stellen of dat wel zo is. Zou je het ook kunnen omkeren? Als je bidt, verandert er misschien niet iets bij God, maar wel bij de mensen?

Zou het antwoord van God niet eerder zijn dat wij mensen tot rust komen, dan dat er in onze fysieke wereld iets verandert? Overigens is dat ook een groot wonder, als je ziet hoe mensen tot rust kunnen komen, wanneer er wordt gebeden. En laat ik u ter aanmoediging erbij zeggen: ook in vrijzinnige kring!

Als we bidden, spreken we tot God, maar daarmee tegelijkertijd ook tot onszelf. Via God, die dichtbij ons is, wellicht in onszelf, ontvangen we kracht en bemoediging. Kunnen we verder en voelen we soms dat het wel goed zit.

Bidden is dan niet inspreken in de grote hemelse voicemail en maar hopen dat er een reactie komt. Bidden is voor jezelf de dingen op een rijtje zetten. Voor jezelf helderheid scheppen, zodat de zorgen van de dag in het perspectief komen te staan van waar je in gelooft, van wat je ten diepste raakt. Van God die ons roept en iets van ons verwacht.

Zo verandert er veel door het gebed. Misschien niet bij God, maar wel bij jezelf.

In onze kerkdiensten bidden we wat af. Aan het begin van de dienst bidden we tot God om ons open te stellen voor de boodschap die ons samenbrengt. We spreken uit, dat we iets van Boven verlangen. We voelen ons geroepen en we zoeken naar antwoorden. We hopen dat Gods inspiratie ons zal dragen en verder brengen.

Aan het slot van onze diensten danken we God. We overzien ons leven, deze schepping en de plek die we daarin hebben. We danken God voor ons bestaan. Voor de mensen om ons heen die ons dragen. En dan komen we bij de voorbeden. Dan bidden we voor onszelf en voor onze naasten. Dan bidden we voor de noden van deze wereld.

Laat ik het maar toegeven: eigenlijk is het best ambivalent wat we dan doen. Van deze kansel zal zelden direct gebeden worden voor Gods ingrijpen in deze wereld. Wonderen verwachten we niet. We bidden er niet voor. Althans: niet zo gemakkelijk. We zullen niet bidden, dat de zieken genezen zullen worden. We bidden niet, dat God morgen vrede brengt in oorlogsgebieden. We bidden niet, dat er nooit meer mensen geraakt zullen worden door een tsunami of een aardbeving.

Wat doen we dan wel?

We bidden om kracht en inspiratie. We hopen dat God ons mensen de moed geeft om eindelijk de vrede te stichten. We bidden om troost voor de slachtoffers. Ten diepste bidden we om Gods nabijheid. Bij al die gebeden die we tot God richten, spreken we ook tot onszelf. Als we God ergens om vragen, weten we dat we tegelijkertijd zelf aan het werk moeten. Als we bidden om vrede, weten we dat we zelf geen ruzie moeten maken. Als we God bidden om vergeving, weten we dat we zelf onze schuldenaren moeten vergeven. Als we bidden om recht voor de vluchtelingen, weten we dat we niet de deur dicht kunnen houden.

2. Moeten we niet zelf aan het werk?

Natuurlijk: we bidden om dingen die veel groter zijn dan wij zelf aankunnen. De wereldvrede, de oplossing van het hongervraagstuk, het ligt niet in onze handen. Wij kunnen het niet oplossen. Maar als we bidden om Gods nabijheid, om zijn kracht en inspiratie, dan verwachten we niet dat God dit alles in één klap zal oplossen. Nee, we hopen op het wonder dat al die geïnspireerde mensen, of het nu binnen of buiten onze godsdienst is, hun verantwoordelijkheid op zich zullen nemen.

En hier komt dan mijn ergernis bij het gebed voor Groningen om de hoek kijken. Laat ik direct zeggen, dat ik de onzekerheid, de stress en het slachtofferschap van die mensen in Groningen herken. Want velen zullen het met mij eens zijn, dat het niet koosjer is wat we in Nederland met zijn allen hebben gedaan: het gas uit de grond halen en de Groningers met de ellende laten zitten. Dus dat er iets mis is, dat ben ik met iedereen eens.

Mijn vraag is alleen: wat doen we, als we dit alles zo op het bordje van

God neerleggen. Wat zegt het, dat wij over onjuiste procedures ons richten tot God. Als we bidden dat in Groningen recht wordt gedaan. Als we bidden, dat de slachtoffers menselijk behandeld zullen worden? Wat verwachten we eigenlijk: dat God met een paar bliksemflitsen uit de hemel de zaak zal oplossen? Dat zal me een vertoning worden in de Tweede Kamer...

Voor mijn gevoel schuiven we met een dergelijk gebed onze eigen verantwoordelijkheid van ons af. Hebben we God nodig om recht te doen in Groningen? Of is het eigenlijk veel gemakkelijker om zo tot God te bidden, dan als burger en als samenleving je verantwoordelijkheid te nemen? Kun je dit gebed bidden tot God als je bij de volgende verkiezingen stemt op een partij die mensen in Groningen in de kou laat staan?

Een ander voorbeeld: een tijdje geleden was er die langdurende kerkdienst in Den Haag om te zorgen dat enige vluchtelingen niet opgepakt en uitgezet konden worden. Ook in onze gemeente was er sympathie voor dit kerkelijke initiatief. Maar zou die sympathie dan ook niet gevolgd moeten worden door een stem op een partij die dit kerkasiel al voorkomen zou hebben? Je kunt God toch niet vragen om iets op te lossen, terwijl jezelf mensen aangesteld hebt in Den Haag die het probleem maakten?

Politiek in de kerk is terecht een heikel punt. Want laten we eerlijk zijn: over heel veel politiek heeft de kerk niet zoveel te vertellen. De vragen aan het Binnenhof zijn andere vragen dan hier in de kerk. En zeker voor vrijzinnigen, die zo weinig zeker weten, zou het gek zijn, als de kerk in politieke zaken dingen wel zeker wist, maar in de zaken van het geloof niet. Maar toch: voor mijn gevoel moet iemand die vindt dat er onrecht in Groningen geschiedt, zich niet tot God richten, maar een kaartje kopen naar het Binnenhof om daar te demonstreren.

Als wij vinden dat er honger in Nederland is, is het natuurlijk aardig om tot God te bidden, maar zouden we niet eerst eens proberen de Voedselbank te steunen. (Of, want u begrijpt dat ik als eenvoudig dorpspredikant er niet zoveel van af weet, proberen onze economie zo te stimuleren dat er minder armoede zal zijn.)

Bidden moet toch niet het afschuiven van onze verantwoordelijkheid worden?

Als we bidden voor iets wat we zelf in de hand hebben – of met enige fantasie zelf in beweging kunnen krijgen – vind ik eigenlijk dat we Gods naam misbruiken. God mag toch geen stoplap zijn voor onze eigen beroerderigheid?

3. Bidden en werken

Ik kom tot het slot van mijn preek. Voor mij blijft het een merkwaardige dubbelheid. Bidden en werken, bidden tot God en je eigen verantwoordelijkheid nemen. De twee uitersten zou je moeten willen vermijden. Niet alles op het bordje van God gooien en zelf niets meer doen. Stil maar, wacht maar, alles wordt nieuw.

Maar ook niet alles op je eigen bordje laten liggen en ten onder gaan aan wat je toch niet kunt bereiken. Want er is veel in deze wereld, dat wij niet opgelost krijgen. Dan krijg je last van wat in mijn vak een Messias complex heet. Alle kruizen van deze wereld op je schouder nemen. Dat gaat niet lukken en het hoeft ook niet. Er was al iemand die dat ooit gedaan heeft.

Als we bidden, moeten we ons realiseren dat we zelf in het geding zijn. Dat we, wanneer we God aanspreken, ook onszelf aanspreken. Dat geloven en bidden niet vrijblijvend is, maar ons ook verantwoordelijk maakt.

Of God iets doet of God bij machten is om iets te doen, we zullen het niet weten. Gelukkig zullen wij soms toch het gevoel hebben, door Hem gedragen te worden. Als we het zwaar hebben, als we toch kunnen volhouden, terwijl het ons vaak teveel dreigt te worden. Als er mensen ons dragen. Als er iets is dat ons vasthoudt.

Ook als God niet morgen ingrijpt in de ellende van de wereld, weten we van een inspiratie die onze onmacht te boven gaat. Van durven loslaten. Van durven vertrouwen. Van weten van iets of iemand dat groter is dan wij.

Bidden is: dat vertrouwen durven uitspreken, in de hoop en de verwachting dat het niet tevergeefs is.

Amen.

ORGELSPEL

AFKONDIGING OVERLIJDEN

VOORBEDEN, STIL GEBED, ONZE VADER

Eeuwige God,

Vanuit de stilte zoeken we u. Vanuit de stilte zoeken we naar iets of iemand die ons overstijgt. We spreken u aan, omdat we het zelf ook niet allemaal weten.

U bent voor ons het adres van onze dankbaarheid, maar we vuren ook onze vragen op u af, als we het allemaal niet meer weten. Als het ons allemaal teveel wordt. Als we niet weten hoe we verder moeten.

We weten dat we ons bestaan in uw handen mogen leggen. Sterker nog: het ligt al in uw handen, nog voordat wij daarover kunnen nadenken.

Daarom, o God, wil met ons en met al uw mensen zijn.

Wil ons telkens bewust maken van onze verantwoordelijkheid om van deze wereld meer en meer uw wereld te maken.

Een wereld, uw schepping, die zo mooi kan zijn, maar door ons vaak ook zo verpest wordt.

Uw wereld waarin alle mensen uw mensen kunnen zijn, die tot hun recht komen.

Geef ons, om te doen en te handelen. Geef ons om werkelijk getuigen te zijn van uw roeping. Geef ons om werkelijk uw mensen te zijn.

Tegelijkertijd blijven er zoveel vragen. We zien verdriet en onrecht. We zien ziekte en dood en we hebben eigenlijk geen antwoorden. We verwachten niet, dat u alles morgen verandert, maar we zoeken wel het gevoel door u gedragen te zijn. Het besef dat u ons draagt, door alles in het leven heen. Door onze medemensen die uw handen mogen zijn. Maar uiteindelijk ook door u, die ons allen overstijgt.

Ontferm u over ons en over onze medemensen. Wees nabij wanneer wij onze medemensen in de steek laten. Wees met ons.

In de stilte willen we u bidden.

In de stilte spreken we voor u namen uit.

Ontferm u over ons, o God, als we bidden in de stilte.

[...]

Onze Vader, die in de hemel zijt,

Uw naam worde geheiligd;

Uw koninkrijk kome;

Uw wil geschiede

Op aarde zoals in de hemel.

Geef ons heden ons dagelijks brood.

En vergeef ons onze schulden

Zoals ook wij onze schuldenaars vergeven.
En leid ons niet in verzoeking,
Maar verlos ons van de boze
Want van U is het koninkrijk en de kracht
En de heerlijkheid
In eeuwigheid.
Amen.

MEDEDELINGEN EN COLLECTE

SLOTLIED 912: NEEM MIJN LEVEN, LAAT HET, HEER

UITZENDING EN ZEGEN

Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde.
Aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor onze
geloofsgemeenschap,
haar taak in deze wereld met haar noden.
En gaan wij van hier naar onze huis en onze levensopdracht,
Onder Gods zegen

De Heer zegene en Hij behoede u.
De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.
De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.
g. Amen.

ORGELSPEL